

అభినవసరస్వతి

యను సౌక మాసపత్రిక

అష్టావధాని జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రిచే
బ్రచురింపబడుచున్నది.

గుంటూరుజిల్లా, పల్నాడుతాలూకా, జానపాడు

సంపుటము ర

1916 సం॥ మే

నంబర్ 5

విషయములు.

- 1 అంధ్రసాహిత్య పరివర్తనము వ్యాఖ్యోత్సవము.
- 2 శంతనరాజచరిత్ర - అన్నంరాజారమణయ్య.
- 3 స్వర్ణకారవ్యవహారము, పత్రికాధిపతి.
- 4 రజస్వలా వివాహాండనము, { చివుకుల అప్పయ్యశాస్త్రి.
శివపురపు వీరభద్రపాకయాజి.
- 5 నూతనసంహిత-శొప్పరాజు నరసింగయ్య

చందానిర్ణయము సంవత్సరముసరకు

ప్రధానపోషకులకు రు 25 0 0 సహాయకులకు రు 5 0 0

పోషకులకు రు 10 0 0 చందాదారులకు 2 0 0

చంద్రికాముద్రాక్షరశాల, గుంటూరు.

Printed at the Chandrika Press, Guntur
and published at Janapadu, by the Editor Ashtavadhani
Janapati Pattabhirama Sastry.

ప్ర ధానములు.
- గద్దరుప్రస్ఫుగిరి -
పోషకులు.

- 1 రాజానారయప్పరావు సింహాద్రప్పరావు బహదరు
జమీందారులు, నూజివీడు
- 2 రాజావెంకటాద్రి అప్పారావు బహదరు జమీందారు గారు, నూజివీడు.
- 3 రాజా వాసుదేవిచంద్రాచార్యవరప్రసాదు బహదరును నేను సుల్తాన్
జమీందారు గారు, ముక్కాల్
- 4 అల్లాజి లక్ష్మణరావు గారు కరణము జంగపల్లి
- 5 రామసింగు గారు నెల్లుబ్బ మార్తెపల్లి సుప్రసాదు మేనేజరు నెల్లుబ్బ
- 6 రంగారావుల వాసుమయ్య గారు జిల్లా కోర్టు పకీలు గుంటూరు.
- 7 తాడేపల్లి లక్ష్మీవరసింహారావు గారు మక్తదారు చొలేరు.
- 8 అనంతరెడ్డి దేశాయి గారు పోతారెడ్డిపేట
- 9 నూనూరు వీరనాటబళివరావు సర్వేకపాండ్య గారు, మాలెకొండూరు
- 10 పాములపాటి సుబ్బయ్య గారు, విలేజి నునపూరు, నికుడ్రోలు.

సహాయులు.

- 1 తంగెడ నరసింహారావు గారు, కరణం, మోజంపాడు.
- 2 వీరకాయల రామారావు దేశములు గారు రామగిరి
- 3 పరాంకుళం శేషచార్యులు గారు యాదగిరి
- 4 నరసింహాచార్యులు గారు-పట్నూరి-కొలనుపల్లి
- 5 తొర్రకొండ హనుమంతరెడ్డి గారు లోబంపగై రావ్ దారు, యల్లారెడ్డిపల్లె
- 6 వెంకట నారసింహరెడ్డి దేశములు గారు-మిడిదొడ్డి
- 7 మొదకు శేషారావు దేశములు గారు, నల్లపల్లి
- 8 బాక రాజా పరాంకుళ రావు దేశములు గారు, యాడవరము.
- 9 కుప్పా శంకరశాస్త్రి గారు, చినలూరు
- 10 హేటిలు వెంకటరామారావు గారు పకీలు సిరిసిల్ల
- 11 నరసింహరెడ్డి దేశాయి గారు, కాపరబాడ
- 12 కాకుమాను హనుమయ్య గారు నర్సారావుపేట
- 13 మోగురి పిచ్చయ్య గారు కొడమగుండ్ల
- 14 ముద్రిసోమయాజులు గారు, తహసీలుదారు నర్సారావుపేట
- 15 కుమమళ్ళ గోపాలరావు గారు, కరణం, అమిడిపురం
- 16 ఉల్లగంటిపేర రాఘవరావు గారు, మక్తదారు. ఆనేపురం
- 17 శ్యామాపంతుల వెంకటేశ్వర రావు గారు తహశీల్ దారు-జగితాల
- 18 పాకుంట శంకరురావు దేశపాండ్య గారు-జగితాల
- 19 పట్టెవర్ధనం సీతారామరావు గారు-పకీల్-కంభం మెట్టు

అభినవనరస్వతి

సంపుట 8 } జానపాదు. } పంచిక !
 నలసాము సం॥ వైశాఖమాసము.

అంధ్ర)సాహిత్యపరిషత్తుపంచమవార్షికోత్సవము.

ప్రస్తుతము గుంటూరునం దస్థిస్తుండుకలెక్టరువదలి వధిస్థించియున్న శ్రీ జయం రామయ్యపంతులుగారు సంస్కృతాంధ్రములయందు సాహిత్యముసంపాదించి య దాంధ్రభాషయందు దత్తవంశాధరముగల్గి పలుమందిజమీందారులను భవవంతులను బుద్ధిమంతులను దగ్గప్రాంతానామ మొసంగుచు వాంధ్రభాషాభివృద్ధికై యాంధ్రసాహిత్యపరిషత్తు పేర సౌక సభ యేర్పఱచియుండుట సర్వజగద్విదితము. ఆయాంధ్రసాహిత్యపరిషత్తుపంచమవార్షికోత్సవ మీసంవత్సరమున నేప్రిల్ 21, 22 తేదీలను గుంటూరు కాలేజీలో జయప్రథముగ జరుగవయ్యెను. పలుదిక్కులనుండి పలుమందివిద్వాంసులున బెద్దమనుష్యులును నీసభకు విచ్చేసిరి. ఇతర గ్రామములనుండి యాగతులైన మహాజనుల హాస్కూలులలో దృష్టికరమగు విందు గావించిరి. కొంతమందివిద్వాంసులను మాత్రమ రాకపోకలకర్చుటకుడ నొసంగిరి. విద్యత్కవులును విద్యత్పక్షపాతులును విశ్వంరాధీకులును విశ్రుతోదారులును విధ్వస్తగర్వలును వివిధసద్గుణులును నగు శ్రీ రాజమంత్రి ప్రెగడ భుజంగరావు గారు గ్రామసాధిపతులై సభకంతటికిని వచ్చి బెచ్చి శ్రీ రామయ్యపంతులుగారు కార్యనిర్వాహకసభ్యులలో బ్రథములై బహుభాగరూపతతో బ్రత్యూహవకాశములేకుండ బరిపత్తును బాగుగావెరచేర్చిరి. సభ కంతసంబంధించిన దైనను గాకున్నను కష్టాపాపయ్యకాశ్రి గారు వసుచరిత్రలోనిపద్యముల రాస్వరలయోపేతంబుగా బలిచి ప్రేక్షకులకు చీలిసెడఁగూర్చిరి. బెంగళూరునివాసలగు టి. సుబ్బారావుకాశ్రి గారు, ఆంధ్రభాషోత్పత్తి మొదలగు వివిధవిషయముల విషయగ బోధించిరికాని తద్వాక్కు శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసము తాత్పర్యకందై నవనగరికులకు విగుఢంబైయుండుటవలనను బ్రస్తుతకాలపు సభికులు నూటికి డెబ్బదిమందాగరిమలేయగుటవలనను గాద్యనిర్వాహకులు తచ్చాశ్రి గారియుపన్యాసమునకు దానంతయవకాశమియక మతియొకదినమును ప్రత్యేకించి పెట్టుకొనిరి. వేయేల పలుమంది పలువిధమును బుష్కలమిదిరి కాని యొక వర్ణులచినసీతారామస్వామికాశ్రి గారియుపన్యాసమును వినివంతియూదరముతో గాని యంతనితృప్తముతో గాని సభికులు తిక్కినవానిని వివర కోలాహలముచేయుటయు గొన్నివట్ల నన్నిదమూచక కరతాళధ్వనులు గావించుటయుసంఘటిల్లినది. శ్రీసీతారామస్వామికాశ్రి గారు సంస్కృతాంధ్ర

ములయందు మంచివిద్వాంసులును సుభయవ్యాకరణవిదులును నయి సభారంజక తాళక్తి
 చాలగలవారగుదురుకాని పురోభాగిత్వ మెక్కువయున్నదిని కొందఱువిద్వాంసుల
 కంతత్వప్తికరులుమాత్రముకాలేదు. కార్యక్రమములలో నిర్ణీతులగువారి యుపన్యాసము
 లన్నియు ముగిసినతర్వాత శ్రీపేరికాశీనాథశాస్త్రిలవారును మారినుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి
 లవారును నాంధ్రభాషాభివృద్ధితోపాటుగ సంస్కృతభాషనుగూడ వృద్ధిపఱచుట
 కీసభవారు కొంత యవకాశముతీసికొనవలెనని యుపన్యసించిరి. తదుపరి శతావధా
 నులగు శ్రీ దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రిలు గారును, శ్రీ కాశీకృష్ణాచార్యులు గారును,
 చివుల వెంకటాచలశాస్త్రి గారును, ముద్దినాథనాగపూర్ణి గారును కొన్ని పద్యము
 లఱచిది సభికుల నానందపట్టెరి. అటుపిమ్మట గొప్పరపుసోదరశ్రీవులు మువ్వరును
 నుపన్యాసవేదికపై కాశానులై యేమిదో కొన్ని పద్యములఱ బదిలిరి కాని యవి
 సభికులగంజింపఁ జేయఁజాలకపోవుటయటండఁ బరిహాసకృతములై మహాకోలా
 హలమునకుఁ గాగఁగములైనవి. కొంతమంది పేపరులలోఁబ్రచురించుట గంట
 కేడినిమిదినార్లు చెప్పకపోయినను నింతకుఁబూర్వ మాశుకవిత్వమని చెప్పవారిలో
 గొప్పరపుఁగవులే యగ్రగణ్యులై తమ యనగళకవితాధారచే బలుపురకుఁ దృప్తిచే
 యుచుండిరి. ప్రకృత మాధుర నామావళిప్తమైనను స్వప్రాగల్భ్యములువీడని కొప్పరపు
 సోదరులపై సభకంతటికిని సర్వాసహ్యముజనించి మృదువాక్యములచే దిగమని తుదకు
 బలాత్కారముగ వేదికపైనుండి శ్రీందికి దింపివేసిరి. నాటకపోత్సాహసంఘమునఁ
 బ్రథములగు పురాణం నూరిశాస్త్రి గారియుపన్యాసమునఁగూడఁ గొప్పరపుఁగవుల గాల
 మునఁ జరిగినంతకోలాహలము జరిగినను బట్టువీరక కోలాహలమును నిలిపింపఁజేసి
 యుద్దిష్టముం బూతికొనెనీరి. కార్యనిర్వాహకసభ్యులు స్వప్రాయత్నము నంగీకరించి
 నను నంగీకరింపకున్నను నిన్నియంతరాయములకోర్చి కోలాహలమును సభ్యవర్త్యులచే
 తనే యాపింపఁజేసి స్తోవపన్యాసమును ముగింపఁగలిగిన నూరిశాస్త్రి గారిసాహస
 మెంతయుఁజ్ఞాన్యుము. ఇట్లుపఱచిపయములలో సభముగియటయు వ్యవహారి
 కోత్సవమునకుఁ గడపనుండినచ్చిన బనమంచిశేషాదిశర్మ గా రాహస్వముం గావించిరి.
 ఆరీతి పింగళవత్సముననగుసభ కడపలోఁగావించి నిశ్చయించి సభముగించిరి.
 అగ్రాసనాధిపతులు తమకాంతస్వభావమును నిగ్రహింపఁజేత్వమును జెల్లించుచునం
 పోషపన్యాసమునకుమాఱు గాఁ దమవిద్వత్కవితాభివ్యంజకములగు పద్యములచేతనే
 సభి కౌనందమునొసంగి జయబాధ్యులలో సభనుండిలేచిరి.

సౌమ్యనద్యప్తిపదవి దౌర్జన్యగతిని
జెలగె, హీనుల కొనె నుస్థిరగుణంబు॥

144

—♦ చందమామణి. ♦—

సీ॥ ప్రబలార్జునోరు విగ్రహజాతబహుళార్తి
భేదంబుచేఁ దగఁ గృతగతుట
హరివిరోధావాప్తి నలరారియుంట శ్రీ
రామాహితానూనధామూడగుట
దాతాయణీప్రియ తాత్పర్యగుణియకాట
చటులదోషాకరోజ్వలతగనుట
పద్మినివై ధన ప్రతికూలుడై యుంట
కొటిల్యహృదయ విఖ్యాతియగుట
గీ॥ పొనఁగ దళకంతునకు సరిపోల్పనచ్చు
అయియొయిటువంటిచంద్రున కరయ దయయు
సత్యశౌచంబులును గల్గజాల వెల్పు
పాంథు లేగతి వీనిచే బ్రదుకువారు॥

145

సీ॥ బంధురకార్య సంబంధంబె తెల్పు న
శ్వాపిధిశ్వరుడను టన్మతమగుట
ప్రాచుర్యగతిఁ గృష్ణవక్షంబె(బోధి)ంచు
ఘనకళానిధియను టన్మతమగుట
పాంథతనూజాతి పాటవంబే(చెప్పి)
హైమకరుడను టన్మతమగుట
కడిఁగి కళంకంపుఁ గప్పనిరూపించు
నన్మతధామూడను టన్మతమగుట

గీ॥ అకట! యాధార్థ్యమై కాననవుచునుండ
చతురవాగ్ధోరణీ విలసత్ప్రశస్త

నిపుణత విశేషమహిమ నన్నీ రజారి

యందు బుధులెంతు రది యేమియలఘుమత ము॥ 146

సీ॥ పటుకాయమానాగ్ర జటిలోలసిత పుల్ల

మల్లికాసుమగళ నృధురసంబు

మల్లికాసుమగళ నృకరందపారణ

ప్రీతభృంగాంగనా గీతరవము

ప్రీతభృంగాంగనా గీతసముద్యుత

సహకారకిసలయ సంచయంబు

సహకారకిసలయ సంచయగ్రసన స

త్కలకంఠవర కుహళకారదుతము

గీ॥ తలచ నేతత్ఫలంబున నిలువకుండ

పరిసరావని నత్యంతబంధుగోగ్ర

వేదనాపాదనానూన విలసనముల

నదరువుట్టింపజొచ్చె నేమనగవచ్చు॥

147

స॥ అని యిట్లెఱుగున మోహవిభ్రాంతచేతస్కుండై పలుకు
చున్న యన్నరవరసుమరి శేఖరుం గనుంగొని మృదుమధుర సరసవచ
నరచనా ప్రాచర్యతీర్థస్కృతివాచస్పతీయగు మంత్రీకుమార శేఖరుం
డిల్లనియె, 148

చ॥ “విరహభరోగతాపమున ప్రేరేగగ నేల స్పృహలచంద్ర! నీ

వరయగ్ర గామినీజన నవాంబురుహస్త్రుడృ వట్లుగాన(ని

స్రమనురక్తి) గన్న లలనామణి మస్కథచండకాండ ర్పు

ర్గ రితశరీరయై మదుని సొక్కదె నీకు దక్కదే.

149

మ॥ స్థిరచింతాభర మొందనేటి కింక వాగ్దేవీమనోభర్త త

త్సరసీజేతుణ నంబుజాలయను దైత్యధ్వంసికింబాలె భా

సురలీలన్ ఘటియించెనీకు నజ మోక్షోణీశ! వెయ్యెటి కి

సరసప్రాభవులెన్న మీర లహహ! సంకల్పసిద్ధులీకదా”. 150

క॥ అని తత్కన్యాసందా ర్థనలాల స(చిత్తు శత్రుజ్ఞై)త్రుని శశ్వ
ద్విసమూతిశయములొప్పు గొనిచనగానంత నెగుటగు సుతరలీలక.

సీ॥ అనుకూలగతిపించె దవర శీతలగంధ

బంధురొన్న తులొప్ప గంధవచాము

కుడిభాగముననుండి యెడమదిక్కునకేగె

పత్రిశేఖర దుగ్ధవృతరథము

లల్లనల్లనఁ (నోవకడ్డంబుగావచ్చి

గోమాయువులుచూచె మోముతైత్తి

వీణ రథ సైనిమాణిక్యమయపాణి

వీణకలధ్వనుల్ వినఁగనయ్యె

గీ॥ కలయఁబల్కెను దగఁ బైడికంటిజోప

ఇట్టిశుభశకునంబుల కేలమి నతుల

హర్షసంధరగ్రాహించ దంతరంగుఁ

డగుచు నవ్వని గొఁతద వ్వరిగియరిగి.

152

వ॥ అయ్యెడ నయ్యవనీశ్వరవరనందనులు వన్నెమిగిలి మిన్ను
దన్ని చెన్నుగల కన్నెపొన్నగున్నదండ నెన్నికకెక్కు చిన్ని సన్న
హొన్ను గన్నేరులపై మొల్లంబుగా నల్లిబిల్లిగా నల్లుకొనిన మొల్ల
మల్లెవిరిదుమారంపుడిప్పల నొప్పుగల పొరుగుల నొప్పు గరుగులమరు
గులకరిగి ముప్పరిపెనంగిన యేలకతీఁగెలుగప్పుకొని మెప్పుగుల్కుచు
గుప్పుగుప్పునఁ దావులుగుప్పు గొప్ప కప్పురపనంటుల దంటఁబాయని
గెంటెనలపజ్జ గుజుగొజుగి పొదరిండ్లనుండి దుమికి బోరునం బాటు
తెలిమించునీకాటువలదరుల విరుల సిరుల నలరుచుఁజాలుదప్పని బొంపు
మల్లియలదండ నండగొని యెడతెగని నీడలుసేయు దాడినిమ్మలంగూఁచి
పోడిమిగల కోడెనిమ్మల యిమ్ములఁ గమ్మవాసనలు గుమ్మరిలుచు
గొదమతుమ్మెదల సొమ్మసిలంజేయు సంపెంగలచెంగట రంగుమీఱిన
గేదంగులం బెనంగిన లవంగపురదీగియల నల్లికొని సోగలై సాగిన

తీగెమల్లియలకుఁ బట్టులై కన్నట్టు కలిగొట్టుచెట్టులపై మట్టుమీఱి
 దట్టంబుగాఁ బాఱిన బండిగురువిందసందులంబుట్టి పొందుగలిగి పందిరుల
 కందిన ద్రాక్షలఁ గలయందెనచుకొన్న దుద్రాక్షతీగెల కెలననలరు
 క్రోవుల కేవల కీవిమీఱు పూపుతేనియబావుల దీవుల మావుల
 మావులకుద్దియై పెద్దగాఁ బెరింగిన గంగరావులతావులకుఁ దొలంకు
 కలంకుకొలంకుల పోకనూకుల నల్లి వ్రేలు మిరియంపునునుతీగె
 తూగుట మొలల నొయ్య నెయ్యన రేయంబగలనక యూగు రా
 యంచుగల మగనాండ్రు నిగనిగని చికిలిరంగుమెఱుంగుబంగనుతెక్క
 లతుదలం బొడమితురంగలింపునన్నంపుగాడువు
 కుఱుల సాగి పోనీక యాడిగిలంబడఁజే
 యుకురువేరుచప్పరమ్మలముంగిళులఁ గుప్పలుగా గొప్పసుప్పాణిమ్మ
 త్తియమ్మలుదొరఁగు ముదురువెదురు హత్తికొని తేటల తేటలగు
 పాటల పాటమ్మలైన మగపొన్నకూటమ్మల సమీపమ్మలమీఱు
 పారిజాతమ్మలకు జోడులైయున్న మా రేపలకు నీపలై చూపడునల్ల
 నేరేడుల మొదల్లనలరారు జగా నెలరాలతిన్నెలకననలదావునఁ బననల
 నెనసిన విరజాదులపాదుల ప్రోమై పెరిగిన నూదిమల్లియలచేరువ
 గుమురులైనజాజలనీడల మెల్లనఁజనును నారాజన్యనందనుండు తన
 చిత్తంబున

154

సీ॥ నరశుకాంగనఁజేరి నరనసల్లాపముల్

రహిఁజేయు రాజకీరంబుఁజూచి

లంచకామినిఁ గాంగలించి మీచినవేడ్క

హర్షంబునొందు రాయంచఁజూచి

కలనాద మొనరించి కలరివి కెమ్మోవి

మంబించు పారావతంబుఁజూచి

ఘననీలచక్రవాకినిగూడి గతికెల్లి

గావించు మదరథాంగంబుఁజూచి

గీ॥ చానకడకేగి సంసభాపలువచించి
బిగువుకొంగిటంగడియించి పెదవినొక్కి
రతులంజెందుటకై చాలమతింజెలంగు
రాజచంద్రుండు మోహవిభ్రాంతుడగుచు.

154

సీ॥ కాసారములయందూ గలువరేకులుచూచి
యంతరంగంబున జింతినొందు
సాగసైన సువ్వపుసోగతీగెలుచూచి
మానసాబ్జమునందు మగ్నమందు
నునుచాయలదలిర్చు ననటిబోదెలజూచి
చిత్తమం దెంతయు దత్తరించు
పోలుపారు గుత్తంపుఝావుగుత్తులజూచి
స్వాంతింబునందు విభ్రాంతినొందు

శే॥ గీ॥ నుదతి నిడువాలకన్నులు చూడదలచి
సింహాదుధ్యమ బాహు వీక్షింపదలచి
కంబుకంధర యూరువుల్ కనగదలచి
చెలువ వలిగుబ్బదోయి దర్శింపదలచి॥

155

వ॥ అప్పుడు రాజచంద్రునకు మంత్రచంద్రుండిట్లనియె,

156

సీ॥ అప్పాలంతిమెఱుంగు గొప్పకీల్కొప్పుక
ప్పంధకార మొనర్చె నంతరిక్ష
మక్కాంత నవమందహాసాంకురచ్ఛాయ
దిశలందుసాంద్రచంద్రికలసీనె
అబ్బాల పదహల్లకారుణద్యుతి పద్మ
రాగకుట్టిమఁజేసె రత్నగర్భ
అక్కన్య గుచిరదేహప్రభ నికటల
తాదుల భర్తమయంబానర్చె

తే॥ గీ॥ అదియకనుగొంటు నిఖిలధరాధినాథ
హితవయస్యాశిరోమణుల్ చతురగతుల
నూడిగంబులు సేయంగ నుచితలీల
కోకకుచయున్న లవలీ వికుంజగృహము॥

157

వ॥ అని తెల్పిచూపుచు సవిధసరోజాతాకరసంజాత కబంధజా
తసాగంధికబంధుర సుగంధానుబంధి గంధవహపరంపరాపరికంపమాన
విశాలప్రవాళజాల లాలితంబును, నుపరిప్రదేశే పరస్పరజటిల మల్లికా
ప్రసూనమంజరీ పుజన్గితానర్గళమధురమమృగస వారణపరాయణ
విభ్రమద్భ్రమరాంగ నానంగీత కలధ్వానదవమా జ్ఞానాంకదృష్టితర్ది
కాంచలాంచన్నీర ధారాధారకుల్యా ఘమంఘము నిర్మోహను
కారికీరభాషావిశేష యోమామణిజాలవాచాల చిరత్నరత్నమేఖ
లాలంబి ఘంటికాతుల్యకోటి కంకణకింకిణీ కేంకార కోలాహలబ
హుళంబును, కాంతాశాంతపరిశ్రాంతి విశ్రాంతిక రాత్యంత కాంతస్వ
చ్ఛతరశీతలచ్చాయూనికాయునికాయంబును, సామీప్యభాగసమా
వృత చందన కుచందన కృతనూల తమాల మందార మాకంద
మధూకాశోకానోక హాసీక వ్యాకోచ కుసుమవిస్మయర సారసారభవిస్తా
రంబును, అత్యంతరమణీయంబును నగు నక్కుంజ సమీపంబున
నిలిచిన,

158

ఉ॥ స్వాంతయువల్లవింప నృపచంద్రుడు గన్గొనఁ బొంది తన్ని కుం
జాంతరజాలమార్గముల నల్లనఁ గంధరసీల వేడిఁ గ
ర్ణాంతవిలాసనేత్రుఁ గనకాంగివి గంజనిభాస్యఁ గాంచనా
త్యంతమనోజ్ఞనానఁ గరియూనఁ గనత్కృతివస్తనద్వయఁ
గాంతను గంబుకంఠి గలకంఠకలస్యనఁ గామినీమణిఁ.

159

క॥ కనుగొనసంతనె మనసిజాఁ

డనుపమవికక్షిణి శారీకార్భకులొలయఁ

నునువాడి చికిలికోలల

జననాధవతంసుగుండ జల్లనం గలంచె.

160

వ॥ అప్పుడు

161

శా॥ తీర్థ వెల్వలు పంక్తి సంతమనకోటిం జిక్కి నీమంతురే

ఖాపిధిన్ స్త నడగ్గ పర్తియయి వేడ్క వారస్స శేనులన్

వేవే డిగ్గు గభీరనాభిసరసీ నిర్మగ్నయై సన్నితం

బావక్రోత్పులినంబుజేరు పతిచూ పజ్జాక్షిపై బర్వచోన్ . 162

తే॥ కన్యకామణి సకలాంగకములయందు

తిరుగు నృపుచూడ్కి నరికట్టి వరునవిలుపు

చెలకుసింగిణిమన్నెడు, యిటుకుబిగువు

గబ్బిచెల్లనడ్డితోవ గనుమగట్ట.

163

తే॥ మహిళ నెమ్మేన నాపాదమస్తకముగ

నడరియూగోహణావరోహణలదిరిగి

యచలమాస్థితి సనిమిషం బైనదృష్టి

యలవడె సుహీంద్రుంకు సంత సద్భుతిముగ.

164

వ॥ అయ్యెడ నయ్యవనికాంతుం డంతరంగంబున నక్కురంగన

యన నిట్లన వర్ణింపందొడంగె,

165

క॥ “ సరవన విద్యాధరి కి

న్నర సుర గంధర్వ యక్ష నాగాంగవలీ

సరిసిజప్రతివిలోచన

చరణనఖాంకురముతోడ సరిపోలుదురే.

166

శా॥ మారుం డద్భుతలీల దీని సజుపై మాతొడ్డి కల్పించెగా

కౌరా! యీ పలిగుబ్బదోయిబిగు వీయందంబ్రుగిల్కా ప్పచా

ప్పీరోమావలిపాంక మీనడబెడం గీతల్కువల్కున్ను లా

య్యారం బిద్ధరం గాకయున్న గలదే యబ్బాత్సులం దెన్నినన్ . 167

సీ॥ కలకంఠరవ మబ్జకంఠ కంఠముగాఁగ

పల్లవమ్ములు బొల పాదములుగ

కలహంస నిభ రాజగమన యానముగాఁగ

బలుతూండ్ర ననబోణి బాహువులుగ

ఘనఘనాఘనము చందనగంధి కొప్పగ

నక్షత్రములఁ గొమ్మ సఖరములుగ

కరికరంబుల హేనుగ్రాతి యూరులుగాఁగ

నీరజంబులఁ గాంత నేత్రములుగ

గీ॥ సర్గమునరించి సహజవైషమ్యగతుల

తలఁచి యన్యోన్యదర్శన స్తంభనముగ

కఠిన కుచశైలముల మధ్యగతముఁ జేసె

చిత్రమాఁగద చతురాస్య శిల్పమహిమ॥

168

తే॥ అతివనెమ్మొము పూర్ణసుధాంశుబింబ

మాటఁదెలిపెను బక్ష్వబింబాధరోష్ఠ

ఘనసుధాసార సరహాసకౌముదీవి

రాజితేక్షణ మృగసమాశ్రియతఁజేసి॥

169

ఉ॥ రాజమరాళిపై నెటుల రమ్యతగాంచెనొ తమ్మిదోయి, రం

భాజగతీరుహద్వయముపై నెటులొందెనొ ధాత్రి, మింటిపై

నోజదలిర్ప నెట్లణఁగియుండెనొ కొండలు, పూర్ణతారకా

రాజపయిఁ ఘనం బెటులరంజితెనో కమనస్కంజంబుగఁ . 170

క॥ మృగశాబాయతలోచన

జిగినిబ్బర పుబ్బుగబ్బి సిబ్బెపుగుబ్బల్

పొగరణఁచఁబోలు నిత్యం

బగఁగితముగఁ జెండ్ర గిండ్ర నరులఁ గిరులఁ .

171

ఉ॥ కీరముగా మృదూక్తి, నునుకెంపుజిగిం దగు మోవి సత్సుధా

సారిముగా, మనోజ్ఞ ఘనసారిముగా తెలిలేతనవ్వు, పా

తే॥ చెలగి యేమూటనే వీరు చెప్పనిండు
 పెట్టి యెచటనో కళ్ళెంబు పెట్టినటుల
 నుండెడింగాని సంబంధ మొక్కయింత
 గానఁగాఁబడ దది యేమికారణంబో. 126

తే॥ అటు లసంబద్ధవాక్యంబు లాడువారి
 నోరుమూయించె నల సుధన్వండు మున్ను
 మనదుపరిపాలకుల కట్టి మంచిబుద్ధి
 పుట్టినంగాని వీరినో ర్ముతవడదు. 127

తే॥ విబుధగురుభాగినేయుండొ విశ్వకర్మ
 గాను దద్విశ్వరూపుఁడుగాను మరల
 నాద్యుండొవిశ్వకర్మయే యవతరించె
 ననుచు మనవార లొకయుక్తి ననుసరింతు. 128

తే॥ అనుసరింతురుగాకి యయ్యాద్యునకును
 విశ్వకర్మాఖ్య రూఢమై వెలయవలదె
 యోగమున నేని యయ్యాఖ్య యుండనిండు
 యెదెమొట్లుంత మూలని కానినములు. 129

ఆ॥ * తలలు వేయిగలిగి తనర సప్సారుషం
 డన్నిసఱికి యుల్లె యెదుతలలు
 వాహవాహవాప్వ! వడ్రంగమన నిల్లు
 యండవలయుఁజూడి యుర్విమీఁద. 130

ఆ॥ † ఐదుతలలవాఁడు హరుఁడుగా సివెట్టియేలపుట్టవీరి కితనికిడిరి
 నసుధమీఁద నిట్టివారి కెకాఁబోలుతలలుమార్పునట్టి ధన్యతములు.

* పురుషనూక్తము

అ॥ సహస్రశీర్షాపురుషః, సహస్రాక్షః సహస్రపాత్

† శివాష్టోత్తరశతీ నామములు.

శ్లో॥ హవిర్విజ్ఞమయ సస్మిమః పంచవక్త్ర స్పదాశివః.

- అ॥ వేయితలలుగల్గువిశ్వమయ్యుండును॥ గాఢవీరిజనికీగారణంబు
 ఐదుతలలుగల్గునయ్యాశ్వర్యుండును॥ గాఢవీరిజనికీగారణంబు.
- అ॥ తలలుమూడుగల్గుతద్విశ్వరూపుఁడు॥ గాఢవీరిజనికీగారణంబు
 తలయొకండుగల్గుతద్విశ్వకర్మయ్యు॥ గాఢవీరిజనికీగారణంబు ॥
- అ॥ అంతరాళవస్తులై నమాహిష్యుఁడు॥ గరణవీరిజనికీగారణంబు
 తామువాసికొన్న తాటాకుసొత్తాల॥ గలదువీరికన్యకాగణంబు॥
- క॥ శ్రుతిగానిస్మృతులఁగానీ॥ యితహాసములందుఁగానియీనానుడికి॥
 వ్యతిరేకంబుగనుడిన॥ బలితుడనై కలిసిపోయెచమజాతి॥
- అ॥ * స్వర కారజాతి సర్వధా తద్విశ్వ
 కర్మహేతుకంబు కాదుకాన
 అతఁడు బ్రహ్మయొక్క యనతారమైనను
 దండితనమురాదు దానికరయ॥

136

- తే॥ కాని యర్థంబుమాత్ర ముక్కనికీగాదు
 నాగుచూపినయట్టి యావాక్యమునకు
 నెలయు రెండవబ్రహ్మనా విశ్వకర్మ
 యనునొక దద్వాస్తవార్థంబు, కనుఁచుబుధులు ॥
- తే॥ † బ్రహ్మగుడయగుచిలువంటి వారలెల్ల
 సుధ పట్కర్మలం జేయవచ్చునంట

147

* విష్ణుపురాణములో విశ్వకర్మ బ్రహ్మవతారమని చెప్పబడియున్నది
 † మనుస్మృతి ౧౦ వ యధ్యాయము 74వ శ్లోకములో బ్రహ్మకుజన్మించినవారందఱు
 పట్కర్మలుచేయవచ్చునని చెప్పబడియున్నది. అర్థము తెనుఁగులో వ్రాయబడియున్నది

* విష్ణుపురాణము చతుర్థాంశము ద్వితీయాధ్యాయము.

గద్యం. తత్ర చాశేషశిష్యకల్పప్రణేతారం ధాతారమివాశ్యం విశ్వకర్మణా మా
 హూయ.....౫౩

† మనుస్మృతి ౧౦ వ యధ్యాయము.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణా బ్రహ్మయోనిస్థా యేస్వకర్మణ్యసస్థితాః
 తేసమ్య గుపజీవేయం పట్కర్మాణి యథాక్రమం॥

24

కం॥ ఈచూపినశ్లోకములూప్రాచీనుండోషియనుచుబల్కుచుడి,ము
న్నేచూపబడెనందుకునాచే నెన్నియొనిదర్శనంబులుసరిగ్గ.

క॥ *గ్రామపురోహితు నెవరు? భూమండలమునుశ్రాద్ధభోక్తనుజేయఁ
బ్రేమింపఁగూడదనియొకప్రామాణ్యముచూపెనీతిండుపాఠులకగలే.

ఆ॥ కాంక్ష చేసినను గ్రామపూరోహిత్య
మాచరింతుననుచు నతనియూహ
అందుకనియెవిష్టె నకటయింపఁచాంగ
మొందకనుచుమీరి తెంచివారొ.

142

సీ॥ అలజగన్మయ్యుండైన యయ్యాదిపురుషున
కేనువక్తములుంట యెంతనిజమొ

బ్రహ్మకుఁ దర్వాతిబ్రహ్మయైన వసిష్ఠ
ముఖి దోషకలితుడౌ యెంతనిజమొ

బ్రాహ్మణశాఖలం బ్రథములౌ వైదికు
లే సరికరులుగావు యెంతనిజమొ

వెడచూపుచే జూడఁబడెడి యాకమసాలు

లిలను బ్రాహ్మణులౌ యెంతనిజమొ

గీ॥ స్వర్ణకారశాస్త్రీపల్కినపల్కెల్లవంతగాకయుంటయెంతనిజమొ
కష్టమనక నేనుగ్రామపూరోహిత్యమాచరించుచుంటయెంతనిజము॥

తే॥ నిజముకాదో యగునొలిపితినివుడద్ది

శ్రాద్ధభోక్తులగును సలుపఁదగని

వారు మనుమతమున వర్తిలుచున్నారు

పెక్కుమంది వారిపేళ్లు వినుడు.

143

* 8 వ యధ్యాయము 151 వ శ్లోకములొ గ్రామపురోహితుని శ్రాద్ధమందు
భోక్తనుజేయఁగూడదని చెప్పఁబడియున్నది.

* మనుస్మృతి తృతీయాధ్యాయము.

శ్లో॥ యాజయంతివయేపూగాస్తాంశ్చ శ్రాద్ధేనభోజయేత్॥

151

బ్రాహ్మణుల కొక్కరికిదక్కఁ బరులకు న్నె
కర్మపట్కంబునం దధికారపదవి

138

తే॥ * మనువులకుఁ దప్పదిదైది ఘను వసిష్ఠు
నేమొ తలక్రిందుచేయంగ నెంచి యితఁడు
చూపె మనుధర్మశాస్త్రయం దోపినన్ని
శ్లోకములు కోర్టులోనఁదా సాకిరియము.

139

* 3 వయస్థాయము 15, 16, 17వ శ్లోకములలో బ్రాహ్మణపురుషునకును బ్రాహ్మణ
తరస్త్రికిని బుట్టినవారు బ్రాహ్మణులుకారనియు నీ మలనియు నందువలనపట్కర్మల
చేయుట కధికారములేదనియుఁ జెప్పఁబడియున్నది.

† ఈయస్థాయములోని 19వ శ్లోక మునందుఁ బ్రాయశ్చిత్త మువలన నట్టిసంకరులకు
కుద్ధికలుగ నేరదని చెప్పఁబడియున్నది.

† 11 వయస్థాయము 17వ శ్లోకములో బ్రాహ్మణుఁడు బుద్ధిపూర్వకము గాఁ జం
దాలస్త్రినివాహమాడినయెడలఁ జండాలుండగునని చెప్పఁబడియున్నది.

§ 1 వయస్థాయము 93, 94వ శ్లోకములలో స్వయంభువగుబ్రహ్మ మొట్ట మొదట
దనముఖమునుండి బ్రాహ్మణులఁబుట్టించెనని చెప్పఁబడియున్నది.

* మనుస్మృతి తృతీయాధ్యాయము.

శ్లో॥ హీనజాతిస్త్రియంమోహాదుద్వహంశో ద్విజాతయః । కులాశ్చైవ నయంత్యాశః
ససంతానాని శూద్రతాం॥ 15॥ శూద్రావేదీ పతత్యత్రై రుచధ్యతనయస్యచ । శా
కస్యశుతోత్పత్త్యా తదపత్యతయా భృగో॥ 16॥ శూద్రాం శతనమాగోవ్య బ్రాహ్మ
ణో యా త్యశోగతిం । జనయత్యా సుతంతస్యాం బ్రాహ్మణ్యాదేవ హీయతే॥ 17॥
శ్లో॥ వృషరీషేనతీతస్య నిశ్వాసోపమాతస్యచ । తస్యాంచైవప్రమాతస్య నిమ్నస్మృతి
ర్నవిధీయతే॥

19

† మనుస్మృతియోకాదశాధ్యాయము.

శ్లో॥ చండాలునిస్త్రియోగత్యా భుక్త్వాచ ప్రతిగృహ్యచ । పతత్యజ్ఞానశోచిప్రా జ్ఞానా
త్యాచ్యంతుగచ్ఛతి॥

172

§ మనుస్మృతిప్రథమాధ్యాయము.

శ్లో॥ ఉత్తమాంగోద్భవా జ్ఞైష్ట్యా ద్భృహ్మణశ్చైవధారణాత్ । సర్వస్యైవాస్యసర్గస్య
ధర్మతోబ్రాహ్మణఃప్రభుః॥ 93॥ తంహిస్వయంభూస్వాదాస్యా త్తపస్తప్తాన్విది
తోస్పృజత్ । హవ్యకవ్యాభివాహాయ సర్వస్యాస్యచగుప్తయే॥ 94॥

అ॥ * ఎవరు మగతనాన కెడమయియుండిరో

ఎవరు పతితులుగను నేర్పబడిరో

హవ్యకవ్యములకు నటువంటి బ్రాహ్మణుల్

కడుననర్హులనుచు నుడివెనునుపు.

144

క॥ కలుద్రావువాఁడు గురుసతిఁ

గలిసిప్రవర్తించువాఁడు కాంచనహరుఁడు

బలిమి బ్రాహ్మణగొంతుక

నులిమి యనుల్ శీయువాఁడునుం బతితు లిలక॥

145

అ॥ † యతియు బ్రహ్మచారి యనధీత వేనుండు

ఘోరజనుఁడు కరము దుర్బలుఁడు

గ్రామనూజకుండు నేమింపదగకెల్లు

శ్రాద్ధభోక్తలుగను జనులచేత.

146

అ॥ ‡ ఇడి దుకాణ మొకటి యెప్పుడద్దానిచే

జీవనంబొనర్చు షీతసురుండు

వైద్యుఁ డర్చకుండు పలలవిక్రేతయు

హవ్యకవ్యముల ననర్హు లరయ॥

147

సీ॥ ధ గురు కార్యనిర్వాహకుండు గానివాఁడును

వడ్డిచేజీవించువాఁ డనగ్ని

* శ్లో॥ యే నైఃపతిత్యక్తైః బా యేవ వాస్తవ్యైః పుత్రయః॥ తాక్ హవ్యకవ్యయోఽప్రప్రా నన
ర్హాక్ మనురబ్రహ్మచీ॥ 150

† శ్లో॥ జటిలం చానధీయానం దుర్బలం కిఠవం తథా॥ యాజయంతి చ యేషాః గా స్తాంశ్చ
శ్రాద్ధే నభోజయేత్॥ 151

‡ శ్లో॥ విత్స్యికాక్ దేవలకాక్ మాంసవిక్రయిణ స్తథా॥ విపణేనచజీవంతో వర్జ్యాన్య
ర్హవ్యకవ్యయో॥ 152

ధ శ్లో॥ ... ప్రతిరోధా గురోఽప్యేవ త్కైతాగ్ని ర్వాఙ్మషి స్తథా॥ 153

జీతంబుగొని విద్యజెప్పువాఁడును జీత

మొనఁగి విద్యల నేర్పుచుండువాఁడు

నిష్కారణంబుగ నిజపితౄ మాతను

గురుని ద్యాగము సేయు క్రూరతముఁడు

కొంపలుగాల్చెడికూళ కుండాశయు

గరదండు సోమవిక్రయిజనుఁడు

జూదమానునట్టిశుంఠ మిత్రద్రోహి

పుత్రునొద్ద జడవఁబూనువాఁడు

ఏతదాదిమనుజులెల్ల శ్రాద్ధార్థమై

పిలువఁదగరటాచుఁ బలికెనునుపు.

118

కం॥ మనుమతము ననుసరించిన

మనకుఁ శ్రాద్ధములఁ దీగినమనుజుఁడ దొరకం

డనివార్యపుఁ బద్ధతియిది

ఘనపారాశర్యమతమై కలిక ర్హజా॥

149

చ॥ అఘదమై గ్రామయూజకిత యారయఁ గాని పరోపకారమా

స్వఘనతమాచుకొందు ద్విజనంఘమై యూరకయున్న నెవ్వరి

లఘుకృతినాచరించెద, రిలాసురిక ర్మక మైనయూజనం

బు ఘటిలకున్న సాఁగుటెటు భరామిజనంబుల కర్మమార్గముల్.

శా॥ పరోహిత్య మొకింత నింద్యమయినో బ్రహ్మత్వబీజంబు, పో

కారాధ్యుండయినట్టి బ్రహ్మణున కాయర్థం బిలందప్ప, దా

ధీరుల్ మున్ను వసిష్ఠముఖ్యులును దాల్ దీని విడఁజాల, రో

పారుల్ బొత్తిగఁ దీసివేయకుఁడు మీ రాపూబలు చీపనిక॥

ఉ॥ పాపము పాచితంబునను బాపుకొనందగు, నెంచిమాడఁగా

నీపని యకా ననన్యగతి, ఎంతకుమించిన హేతుశూన్యపుక

...భృతకాధ్యూప కోయశ్చ భృతకాధ్యూపితస్తథా...॥ 155॥ ...అకారణప
రిత్యక్తా మాతాపిత్రో యరోస్తథా...157...అగరహాసీ గరహః కుండాశిసోమవిక్ర
యా...158...మిత్రద్రు స్థృతకృత్తిశ్చ పుత్రాచార్య స్తధైవద॥160॥

బాపము లాచరించుటకుఁ బాల్పడఁగూడదుకాని దీని నే
లోపమురాదు బాపలకు, లోకుల కొ నుపకారమింకనున్ || 152

సీ॥ పరిభండములకేగి బ్యాండ్‌వర్క్‌లాలు

ప్యాసుకావుటకా దనన్యగతిక

మబల రజస్వలయామీఁద నుద్వాహ

మాచరించుటకా దనన్యగతిక

మపగతపతికయానబలకుఁ బెండ్లిపె

నానగొల్పుటకా దనన్యగతిక

ముడిగి వేదాభ్యాస మురుశిల్పములనెల్ల

సభ్యపించుటకా దనన్యగతిక

మితరశరణమైన యిత్యాదికమునేయ

బ్రాహ్మణునకుఁదగును బాపభీతి

ఒడుదిక్కు లేకయుండు పోరోహిత్య

మొనరుపన్ ద్విభాతి కున్మే భీతి॥

153

ఉ॥ * వేదవిరుద్ధధర్మము లవిశ్వసనీయము లంట, యెందుకీ

సోదె, యెవండ్లెఱుంగఁడిది, చూపెచుదా నవియో యవే యగున్

వేదవిరుద్ధముల్, దనద్రువేలనె తాఁదన కన్ను పొమ్మకొన్

గాదె యిటుల్ వచించుటలు, కానఁడు ముగ్ధత సిఠఁ డక్కటా. 154

సీ॥ తాఁ గనంబఱచిన తద్వజ్రసూచియే

విఖ్యాతమైనట్టి వేదమనియు

* 12 వ యధ్యాయము 95 వ శ్లోకములో వేదవిరుద్ధములగు ధర్మకాస్త్రములు ప్రమాణముగా నంగీకరింపఁబడవని యున్నది. మేము పోడకీకర్మలచేయుచున్నాము. మేము వేదోక్తముగాఁ గర్మలచేయుచున్నాము. మామూలుగా విశ్వ బ్రాహ్మణులనిపిలువఁబడు మా బ్రాహ్మణులలో పోడకీకర్మలచేయుచువారున్నారు.

* మనుస్మృతి ద్వారకాధ్యాయము

శ్లో॥ యా వేదబ్రాహ్మ్య స్మృతయో యశ్చి కాశ్చ విద్వత్తయః । తాస్య ర్వాసిష్ఠిలః ప్రేత్య తమానిష్ఠాహితాస్మృతాః॥95॥

దానిలోన వసిష్ఠమాని యాయూర్వశి

కన్నకుమారుడొ చున్నదనియు

ఘనపురాణములఁ దజ్జని యన్యధాయుంట్

వరంగ నాచే జూపఁబడినదనియు

అందుచేతవసిష్ఠు నంతరాళునిఁజేయఁ

బూర్తిగా పీల్చకపోయెననియు

చూచిచూచియుతఁడు శ్రుతివిరుద్ధంబైన

స్మృతి ప్రమాణమనఁగఁ జెల్లదనుచుఁ

జెప్పనట్టియొక్క స్మృతివాక్కుసాధించె

నంతకప్తపడెనో యేమొకాని॥

155

తే॥ * ఉత్తమంబగుశ్రుతిలోనె యూర్వశికి వ

సిష్ఠముషి పుట్టలేదంచుఁ జెప్పఁబడియె

చదివియద్దాని రథకారజనములార!

మావసిష్ఠునిదిట్టుటల్ మానుడింక॥

156

* ఋగ్వేదము రివయప్తకము రివయధ్యాయము 22వవర్గము

శ్రు॥ ఉతాసిమైత్రావరుణో వసిష్ఠోర్వశ్యాబ్రహ్మ స్మనసోధి జాతః-ద్రష్టం స్కన్తం
బ్రహ్మణా దైవ్యేన విశ్వేదేవాః పుష్కరేత్వాదదంత...సప్రేహజాతా విషితాన
మౌళిః ఘంభేరేత స్పిషితకుస్సుమానం-తతోహమాన ఉదియాయమధ్యా తతో
జాత పృషిమాహు ర్యసిష్ఠం.

వి॥ భా॥ ఉతాపిత పేవసిష్ఠ! మైత్రావరుణ! మిత్రావరుణయోః పుత్రోసి, హేబ్ర
హ్మణ! వసిష్ఠ! ఉర్వశ్యా అపనసో మనసో వమాయం పుత్రస్సాన్యదితి ఈ
దృశా త్సంకల్పాత్ ద్రష్టం రేతః మిత్రావరుణయో రూర్వశీదర్శనాత్
స్కన్త మసీత్-తస్మా ధధిజాతోసి-తథాచవత్సృతే సప్రేహజాతావితిఋచి-
వీవంజాతం త్వత్వాందైవ్యేన జేవసంబంధినా బ్రహ్మణా వేదరాశినా అహం
భువా యుక్తం పుష్కరే విశ్వేదేవా అదదంత అధారయంత-తథాచఅదితేర్మిత్రా
వరుణో జజ్ఞాతేఇతి ప్రకృత్య వత్సృతే...సప్రే బహుక ర్పుకయో గే హేతి
పూరణః జాతో దీక్షితో మిత్రావరుణో ఇషితాగ్నేసితో స్యయ మన్యైర్జ్ఞానః
సమౌళిః స్తుతిభిః ఘంభే వాసతివరే కలశే గమాన మేకదైవ రేత స్పిషితకుః
అసించతాంతితో వాసతివరాక్కుంభాత్ ఏ ధ్యా దగ స్త్యమానఃకమిత్రమాణః

వ్రాసియుండలేదు. నిషేధింపని కార్య మాచరణీయమగు నేని వామహస్తముతో భుజించుట కారంభింపవలసినదేనా? దీనిని మనపంతులవా రంగీకరింతురా? ఈమాటలకేమి కాని ధర్మశాస్త్రములు నిషేధింపకపోయినంతమాత్రమున నింద్యకార్యము లనింద్య కార్యములుకానేరవు.

మనపంతులవారు దక్షిణదేశమున బ్రాహ్మణులలో నంబూరివారను నొకతెగ వారు రజస్వలావివాహములఁ జేసికొనుచున్నారకాన బ్రాహ్మణుల కందఱికి నది యుపాదేశముని చెప్పుచున్నారు. శాస్త్రవిరుద్ధకార్యములు బ్రాహ్మణులలో నొక శాఖవారు చేసినంతమాత్రమున నది యాచరణీయములు కానేరవు. కాదుకూడదు. ఒక తెగవా కాచరించినను నది ప్రమాణమగునని మనపంతులుగారు పట్టుబట్టెదరేనా? అటులేని వీరివలెనే మఱియొక సంఘసంస్కర్త గారుబయలుదేరి యుత్తరదేశమున బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారగు గొడులు మత్స్యములను భుజించుచున్నారు. కాన మనమును మత్స్యభుక్కులమై కలియగభీములము కావలయునని వాదించును. వారి బోధానుసారము మనము మత్స్యములను మెక్కవలసినదేనా? ఇందులకు మనపంతుల వారంగీకరింతురా? అది తప్పవని గాన నంగీకరింపవందురా? వారుచెప్పిన మత్స్య భక్షిణమును, మనపంతులవారుచెప్పిన రజస్వలావివాహములును దప్పవనులెకాన మేమాచరింపమనిచెప్పినఁ బంతులవా రేమిచెప్పెదగు? వారేమిప్రత్యుత్తరము చెప్పెదరులే కాని బాపట్లసంఘసంస్కరణసభలో జరిగిన వింతలవిశేషముల యుత్తలంగూర్చి యించుక ముచ్చటించుకొందము.

బా పట్ల సంఘ సంస్కరణసభ.

రిండేండ్లక్రిందట బాపట్లలో గుంటూరుమండలసభాసభయుగాఁ గావింపఁ బడిన సంఘసంస్కరణసభకు మాలో శివురపు వీరభద్రపాకాయాజి గారు వెళ్ళియుండిరి. అందు సభ్యుల నేకవిషయములం జర్చించి తీర్మానించుచున్నవారు. వానిలో నొకటి రజస్వలావివాహవిషయము. ఇది మిక్కిలి కనసొంపుగాను వినింపుగాను జర్చింపఁబడి నది. అందుపన్యాసములు రజస్వలావివాహములు వేదశాస్త్రయుక్తిచరిత్రానుభవ హేతు యుక్తములైనట్లు లోకతీర్మానమును బ్రత్యక్షమనదు. వ్రాసి ముందుచదివి యాటుపై నుపన్యసించగఁడంగిరి. ఉపన్యసించునపుడు ప్రతికలో వ్రాసినచదివిన వేదశాస్త్రచరిత్రాది విషయములను విడిచి యుక్తిప్రసంగములతో నుపన్యాసము ముగించిరి. అందు ముఖ్యములు రెండుగలవు. వానినిమాత్ర మిచట వినిపించెదము.

(1) “మనము సాధారణముగా నంగడికి (సంతమ) బోయి యొక యావును దీసికొనడలచితిమేని దాని పొడుగును జూచుకొని యెన్ని పాలిచ్చునోపిడికి పరిక్షించికదా తీసికొనుచున్నారము. అట్లే మన మొకకన్యకను వివాహముచేసికొనడలంచుకొన్నను దానిని బాగుగాజూచుకొనియే చేసికొనవలయునుగా అని నెలవిచ్చిరి. దానిని చిని సభ్యులు గొల్లున వచ్చిరి.

(2) మన మొకగుడ్డుమును గొనబోయితిమేని దానికి నుల్లు మొలగునని సరిగనున్నవా లేవా యని పరీక్షించుకొని యటుపై వది వేగముగా బయటిను మా లేదోయని జూచిపై నెక్కి కొంతమాఱుచుచుకొని యపు డాగుడ్డుమును గొనుచున్నారము. అటులనే కన్యనుగూడ బాగుగ బరిశోధించి వివాహమాడవలసియున్నది. ఇపుడట్లుగాక 8, 9, ఏండ్లవారికను దలివ్రుములుచూచి యావె వాకిన్మమెంతవోడనే తమ పుత్రునికి ముడివేయుచున్నారు. కాని యిది యనుచితమని చెప్పిరి.

మనసోదరులు గోవునుగొనినబోయినవాడు ముందు పొడుగుజూచి పాలుపించుకొని యటుపై గోవునుగొనినట్లు కన్యకుగని పరిగఱుచు గావించుకొనవలెననియు గుడ్డుమునుగొనువాడు ముందు దానిపై నెక్కి చూచుకొని కొనినట్లుచునము కన్యకు బరిశోధించి పొడిగ్రహణము గావించుకొనవలెననియు వారి చూశయములను వెలిబుచ్చియున్నారు వింటిరా! ఎటువంటియుపమానములతో రజస్వలావివాహముల స్థాపింపఁగఁచిరో! ఇంతకడఁటె మోటుప్రసంగములు బోక మునుందునా! ఈకాటిమాటలు సుసృష్టలనోట వెడలింపఁ జెల్లినవికాని పూర్వోచితపరాయణుల నోటినుండి వెడలియుండెనేని వెంటనే మనసోదరు లింకను వీరినిఁ బ్రాసేనూటలుగవలచేయలేదని తొందరచేసియుండురనుటకు సందియములేదు. ఇంతియఁ గాదు. రజస్వలావివాహముల మాటతలంపఁగనే యింతచిన్నది గానున్నఁ దమతల యంతదొడ్డునున్నదని చేతుల విప్పి చూపింపఁసాగిరి. అదిచికిని సభ్యులు పకపకనవ్విరి వింటిరా! రజస్వలావివాహముల మాట తలంపఁగనే తలదొడ్డునున్నదంట! వాకిప్రాయమా! యేబది వత్సరములను సహిపించియున్నది. వారా! సంస్కర్తలు. స్థలమా! మహాజనసభాంగము. పనిమా! ధర్మచక్ర. ఈసందర్భములలో రజస్వలావివాహములను దలంచుకొనఁగనే వారితల ముట్టి దొడ్డుకాదోడగిన నికరజస్వలయైనవనుచును బరిగఱుచుఁజేసికొనబోవు పశుమనాసితల యంత ముట్టి యెంతదొడ్డుగనోకదా! వీరివివాదమున విని మాతలగూడ దొడ్డుగననితలంచి వారివాదముంగికిరించితిమా వెంటనే మఱియొకసంస్కృతజ్ఞగారు జారిత్రముతలంపఁగనే తనతల

దొడ్డుగుచున్నదనియు, వేలొక సంస్కర్త గారు చోరత్వమును బలంపగనే తనతః దొడ్డుగుచున్నదనియుఁ జెప్పి జారత్వ చోరత్వములను సంఘమున నెలకొల్పించిన బోధింపఁజొత్తురు. వానినెల్ల మనము ప్రారంభింపవలసినదేనా? వీనిని మన సోదరు లామోదించురా? ఈమాటలకేమికాని యావెంట నే యుపన్యాసకుల వాదమును బలపఱచుటకై యొక సంహృద్ధు గారు రంగస్థలము నధిష్టించిరి. వీరి కఱువదియేండ్ల ప్రాయమున్నదని వారియావము చెప్పకయే చెప్పుచున్నది. ముసలివారికిఁగూడ రజస్వలావివాహములకుఁగ నే నూహారఁజొచ్చినది. ఏమి! యీకలికాలమహిమ! అటువై వీరు పదినమేములకాలము శ్రీముత ఆదంట లక్ష్మీపతి బి. ఎ. ఎం. బి. సి. యం. గారిని స్వయంవరవివాహము గావించుకొనిన సతీతిలకమును బొగడిబొగడి తుదకుఁ దమకు నేడ్దురు పుత్రికలు కలరని చెప్పచు నం దైదవపుత్రికతో యూజవపుత్రికతో యీ లక్ష్మీపతి గారిపత్ని యాడుబిడ్డయ్యయన్నదికాన రజోదర్శనానంతరస్వయంవర వివాహము లవశ్యకరణీయములని చెప్పట కింతకంటె నెక్కువకారణము నేమి తెల్పవలెనని యడిగిరి.

కంటి గా! స్వయంవరవివాహములు బలపఱచువారి కారణప్రదర్శనము! దీనినిగని మనము స్వయంవరవివాహములు ప్రారంభింపఁగా నే మన తెలివినిగని పెట్టిన మఱియొక సంస్కర్త గారుబయలుదేరి“అదుగో! ఆపీధిని మద్యపానముఁజేసి మత్తెక్కి యొడలుతెలియక పడియున్నాడే యారంగఁడు నా మూడవకోడలికిఁ దొడఁబుట్టినవాడుకాన మద్యపానము పరమపవిత్రమేనది. దీనింగూర్చి యింతకంటె నధికవిదర్శనము జేసినిఁజూపవలయును? కాన నీయారము త్వరగా నాచరణలోనికిఁ దెచ్చి సంఘము నుద్ధరింపుఁడని యుపదేశింప మొదలిడును. దానిని మన మంగీకరించి యాచరించవలసినదేనా? దీనిని మనసోదరు లంగీకరింతురా? ఈరీతి గానహార్దరు గారుపన్యాసమును బలపఱచి యుపన్యాసవేదికను దిగినతోడనే గుంటూరుపురవాసులును, ప్రియవారిగులశేఖరులును, సంఘసంస్కారికగోపాలలును, దశోద్ధరణదీక్షాపరతింత్రులును, శ్రీ రామానుజాచార్యవర్మసాంప్రదాయసాచారాచరిణిష్ఠగరిష్ఠులును, సంఘాద్ధరణైక చిత్తులును, బూర్వాచారవ్యాజపూర్వకదురాచారబోధక పూర్వాచారపరాయణోపన్యాసానన్యసామాన్యమిర్జనవ్యాసగరనవాచాతురీభురీలులును నగు శ్రీమహా వింజమూరి భవనాచార్యులవా రుపన్యాసవేదిక ముందుకునడిచి సభ్యుల సభాధిపతుల నిట్లు వేడుకొనిరి. అదేమన.

“ఇపు డింతవఱకు నుపన్యాసకులు రజోదర్శనానంతర స్వయంవరవివాహములు వేదాస్త్రవిసౌతములని తా ముపపాదించిన తీర్మానములో వ్రాసినదివిరికొని యాప్ర

మాములజాపి సిద్ధాంతముజేసియుండలేదు. అందువలన నీవిషయమై లోకులు వేలు గాడలందురు. నాకెదునిమిషములకాలమవకాశమిచ్చెదరేనియాలోపమును బాపగలగానని నెలవిచ్చిరి. ఆమాటవిని సభ్యులలో నీవిషయసంబంధమైన శాస్త్రచర్చవినుటయందు శాస్త్రజ్ఞుల సదస్యల ముఖకమలములు వికసింపజొచ్చెను. వారికి సభాధిపులనకాశము సంగిరి. అందుచే శ్రీవా రిట్లుపన్యసింప నొనరిడిరి. ఇట్లు “సంస్కృతముంజదివినపండితులనేకులు” పవచ్చును. వారండతీకి దెలిసినవిషయమే యిటు నేజెప్పజొవునది. మనలో బరాళరస్మృతియనునది యొకటి యున్నదటగదా. అందులో అప్తవర్గాధిపేత్యన్యాయానుక్లోక మున్నదట. అప్తవర్గాయనుమాటకు బదియాతీండదిగుని యర్థమట. ఈ యర్థమెట్లువచ్చునన నదేదో సంస్కృతవ్యాకరణములో నొకసమాస మున్నదటగదా! దానింబట్టి అప్తవర్గాయనుపదమునకు బదియాతీండదిగుని యర్థమువచ్చునట. ఆసంగతి యిక్కడనున్న పండితులగుగూడ దెలిసియుండునని నాయభిప్రాయము. ఇంతేకాదుగూర్కొంటేలో దేవతార్చనజేసెడి కూచార్యులు గారుగూడ మావైష్ణవులకుముఖ్యమైన పాంచర్యతాగమముందున రజస్వలా వివాహము చేయవచ్చునని యున్నదని చెప్పినట్లు గా నామఁ గొంచెము జ్ఞాపక మున్నట్లున్నది. కాబట్టి యీ రజస్వలావివాహములు శాస్త్రీయములని నాయభిప్రాయము. అనిచెప్పి వారియుపన్యాసము ముగించినవెంటనే సభాధ్యక్షులును, వార్ధిపత్రికాసంపాదకులును, సర్వధర్మమర్మజ్ఞుజ్ఞానములును, శైవమతాచారాచరణనిష్ఠాగరిష్ఠులును, బండితరాట్టలును నగు శ్రీయుత కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుపంతులు గారు సభ్యుల నవలోకించి యీ రజస్వలావివాహ విషయము మీయంగికారమునకుబాత్రమైనదేనా? యని ప్రశ్నించిరి. అసభ్యుండుసమావేశమైయున్న 900మందిసభ్యులలో నించుమించుగా 9మందిసభాసదులు చేతులెత్తిరి. మిగిలినవారు మానముద్రనువహించిరి. ప్రసిద్ధులుగారు “ఆలోచనగలవని తీర్మానించిరి.

ఆరీతిగా నుపన్యాసములు 15వ మేషములలో ధర్మచర్చలు గావించుటయు నీవిధముగా సభాధిపులు సభాంగికారమునుబడసి తీర్మానించుటయుఁ దటస్థించినపు డేధర్మములను మనమందఱు మాచరించి బాగుపడక చెడునదేమున్నది? శ్రీమాన్ వింజమూరి భావనాచార్యులవారు సభలోనున్న పండితులకుదెలిసినవిషయమేయనియు నది శాస్త్రములోగూడ నున్నట్లేయున్నదనియు, దేవతార్చనాచార్యులవారుగూడ జెప్పినట్లు జ్ఞాపకమున్నదనియుఁ జెప్పఁబోడంగిరి. ఇవియా శాస్త్రచర్చలు. ఈశాస్త్రచర్చ

లనువినియూ మనమాచరింపవలసినది. ఇట్లులంజర్పింపబడినవిషయముల నేనా సభాధిపులు తీర్మానింపవలసినది. ఈతీర్మానములనే నాపత్రికలపొగడి జనులాచరించవలెనని ప్రోత్సాహపఱుపవలసినది! వహ్వరేవహ్వ!

డాక్టర్. సర్. యస్. సుబ్రహ్మణ్యలయ్యర్ కె. సి. ఐ. ఇ. గారు.

“ వెడ్డును డేర్వూ ” యను పత్రికనువ్రాసిన “ రజస్వలావివాహములు ” అను కీర్తి కలగలవ్యాసమును నాంధ్రీకరించి 28-1-15 తేదీన నాంధ్రవిసఫ్రతికయందు బల్లికాధిపతులు ప్రకటించియున్నవారు. అందలివిషయములు పెక్కులు విమర్శనార్హములైయున్నవి. గ్రంథవిస్తరభీతిచే వాని నెల్ల విమర్శించుటమాని స్థానిత్రులాకన్యాయమున నందు గొన్నిటినిమాత్రమే విమర్శించి యిందువారీయుచున్నాము.

(1) “ హిందువులలో బ్రాహ్మణేతరులలో నూటికి 99 రజస్వలావివాహములే జరుగుచున్నవి. రజస్వలావివాహము చెల్లగూడదనినచో నీవివాహములన్నియు నశాస్త్రీయములే కావలసివచ్చును ” అను నొకవాక్యమును వ్రాసియున్నారు. ఇంతకంటె విరుద్ధవాదము నుజ్జియొకటి యుండనేరదు. బ్రాహ్మణేతరులలో 100కి 99 రజస్వలావివాహములే జరుగుచున్నవంట! ఈవాక్యము వీరికి లోకజ్ఞానము లేదనిచాటుచున్నది. బ్రాహ్మణేతరులు, వైశ్యులు, రథకారులు, జంగములు, సాతానులు, దర్జీలు, లోనగువారును నైయున్నవారు. వీరిలో బాల్యవివాహములే గాని రజస్వలావివాహములు లేనేలేవు. ఇట్లుండగా మనడాక్టరుగారు బ్రాహ్మణేతరులలో 100కి 99 రజస్వలావివాహములు జరుగుచున్నవనివ్రాయుట లోకజ్ఞానములేకపోవుటచేత నేయని మనము చెప్పుకొనక తప్పదు. శాస్త్రాంగీకారముగలిగి రజస్వలావివాహములను జేసికొనుచున్నారనిచెప్పెడి త్సూత్రయశూద్రులలోగూడ త్సూత్రయులు రజస్వలావివాహములను మీరు గావించెదరానిని మమ్మునడిగినచో మే మమాటను నవమానముగాఁ బరిగణింతుమని దక్షిణదేశనివాసులగు త్సూత్రయసోదరులే పండితులైనవారే మాకుఁ జెప్పియున్నారు. త్సూత్రయులును బ్రాహ్మణేతరులేకవా! ఇట్లుండగా మన యయ్యర్ గారు “ బ్రాహ్మణేతరులలో 100కి 99 రజస్వలావివాహములే జరుగుచున్నవనివ్రాయుట ” లోకానుభవదూరమనుట మనసంశయంపవలయువా? రజస్వలావివాహములను గావించుకొనుచున్న శూద్రసోదరులయందైనను మన. కె. సి. ఐ. ఇ. గారుచెప్పినట్లు 100కి 99 రజస్వలావివాహములు జరుగుటలేదు. వారును 100కి 50 బాల్యవివాహములు గావించుచున్నారని నిరాటంకముగాఁ జెప్పవచ్చును. ఇది హిందూసంఘములోని శూద్ర

సోదరుల నందఱిని మాధ్వప్రియందుంచుకొని చెప్పినమాట. ఇట్లుండఁగా దమ జేశము నందు మొదల్యారులు, పిళ్లలు, నాయకులు, బోనగువారే రజస్వలావివాహములు గావించుకొనుటఁజూచి హిందూసంఘములొని బ్రాహ్మణేశ్వరు లందఱు 100కి 99మంది రజస్వలావివాహములఁ జేయుచున్నారని వ్రాయుట యత్యంతవ్యక్తముగానున్నది. రజస్వలావివాహము చెల్లఁగూడదనఁగానే వివాహములన్నియు శాస్త్రీయములే కావలసివచ్చునట! ఏమి! యావాదము శూద్రులకు శాస్త్రీయములైనవిషయములు వైశ్యులకును వైశ్యులకు శాస్త్రీయములైనవిషయములు క్షత్రియులకును, క్షత్రియులకు శాస్త్రీయములైనవిషయములు, బ్రాహ్మణులకును శాస్త్రీయములేకవలయునా? జాతిధర్మము లుకొన్ని భిన్నముగానుండఁగూడదా? బ్రాహ్మణులు మాంసాహారముచేయఁగూడదనిన శూద్రులుచేసేదేహాంసాహారము నిషిద్ధమగునా? రాజాఖ్యాసీగచేసినవాని తలవఱికించుటకు నధికారముగలిగియుండిన క్షత్రియేతరులకూడ నట్టియధికారముకలవారగుదురా? ఇట్టిప్రశ్నలన్నియే నడుగవచ్చును. వానికేమి. బ్రాహ్మణులకురజస్వలావివాహములు నిషిద్ధములనిచెప్పినంతమాత్రమునశూద్రులుచేసికొన్న రజస్వలావివాహములు నిషిద్ధములగునని మన డాక్టరుగారుచేప్పుటయే నిషిద్ధముగానున్నది. పినతండ్రకూఱురు వివాహమాడుట సోదరీగమనమగునని హిందువులు నిషేధించిన మహమ్మదీయులు పినతండ్రకూఱురు వివాహమాడుట నిషిద్ధముకానేరదు. హిందువులు గోమాంసభక్షణము పరమపాతక కార్యముని నిందించిన మహమ్మదీయులు చేసెడి గోమాంసభక్షణము వారికి నింద్యముకానేరదు. కాబట్టి బ్రాహ్మణులకు నిషేధములైన రజస్వలావివాహములు శూద్రులకు నిషిద్ధములనిచేప్పుట ప్రమాదజనితము.

మన డాక్టరుగారు మఱియొక యాపాతరహితీయమగువ్రాతను వ్రాయించియున్నారు. అదేమి? “బ్రాహ్మణులలో మూత్రము రజస్వలావివాహములు కూడవని యే శాస్త్రమందును విధింపబడలేదుగా అనునది బ్రాహ్మణులకురజస్వలావివాహములు పరమ నిషిద్ధములని యిందు శ్రుతిస్మృతిసూత్రపురాణేతిహాసజ్యోతిశ్శాస్త్రముశ్రుతాదిశాస్త్రచర్చలు సలిపినవలయులందు సంతటను మేమిదివఱకు నిర్ధారణజేసియున్నవారము. కాన మరల నిటనవిషయమే ప్రత్యుత్తరము లనవసరములని వదలిపెట్టితిమి. ధర్మశాస్త్రములు బ్రాహ్మణులకురజస్వలావివాహముల నిషేధించియుండఁగా మన కె. సి. ఐ. ఇ. గారు “బ్రాహ్మణులలో మూత్రము రజస్వలావివాహములు కూడవని యే శాస్త్రమందును విధింపబడలేదుగా అని వ్రాయుట; వీరు ప్రధానభోషకులు సంస్కృతమునే పూర్తిగా మఱచిపోవుటవలన దటస్థించినదని తొడుచున్నది.

హిందువులు సంస్కృతమును మఱచిపోయినారా? యని ప్రశ్నింతురేమో? దానికి బ్రతుకై తరమును మనడాక్తురు గారే “క్రమక్రమముగా మాతృభాషయగు సంస్కృతభాషాభ్యాసమును జ్ఞానసమాజ్ఞనమును సూక్ష్మమున క్షీణించినవి” అని యిచ్చి యున్నారు. దీనింబట్టి సంస్కృతభాషాజ్ఞానము మనసంఘములలో గొలదిమందియందు మాత్రమే యున్నదనియుఁ జాలమందియందు క్షీణించినదనియుఁ దెలియవచ్చినదికదా? ఇందులోఁ గొందఱు సంస్కృతభాషనే మఱచిపోయినారని మనడాక్తురు గారే “హిందువులు ప్రధానభాషయగు సంస్కృతమును బూతిగా మఱచిపోయినది అను వాక్యముతోఁదెలిపియున్నారు. ఇందువలన సంస్కృతము మాతృభాషగాఁగల యాయుర్లు వృద్ధియైనకొలదిని నితర నేతములకు వ్యాపించి యచటనున్న భాషనే తాము మాట్లాడుచుఁ గ్రమక్రమముగాఁ దమమాతృభాషయగు సంస్కృతమును మఱచిపోయినవారని వారి యభిప్రాయమును వెల్లడించుచున్నారని తెలియవచ్చుచున్నది. అట్లు సంస్కృతమును మఱచిపోయిన యాయుర్లలో మనడాక్తురు పర్. యస్. సుబ్రహ్మణ్యయ్యర్. కె. సి. వి. ఇ. గారు ప్రధానులని తలంచవచ్చును. వీరు సంస్కృతమును బూర్తిగా మఱచిపోయినారు. అందువలన వీరు ధర్మశాస్త్రములనేమియు నెఱుంగరు. ధర్మశాస్త్రము తెలుఁగకపోవుటచేతనే బ్రాహ్మణ్యులలో మాత్రము రజస్వలావివాహములు గూడవని యేశాస్త్రమందును విధింపఁబడలేదుగా అని వ్రాయఁగలిగిరి? లేకున్న వ్రాయరు.

హిందూసంఘమున హిందూధర్మశాస్త్రములననుసరించి యనుపనీతులగు బాలురు మరణించినపుడు వారికిఁబరలోకక్రియలు వేదవిహితముగా జరుపుటకు వలనుగాదు. ఈ విషయము సర్వజన విదితియు. స్త్రీలకు వివాహమే యుపనయనము. అవివాహితలై యున్న కన్యల అనుపనీతులగు బాలురవలెనే వేదవిహిత పరలోకక్రియల కర్తులుకారు. స్త్రీలకుపనయనస్థానియమైనకర్మ వివాహమేయని మేమిదివఱకిందు క్రిమిదార్శవారాయణమూర్తిగారి యుక్తివాదమునకుఁ బ్రతుకై తరము చెప్పెడివోట విస్తృతముగా విన్నవించియున్నాము. సంకయింపగలవార లావట్ల జూచుకొందురుగాక. ఇది యిట్లుండఁగా మనడాక్తురు గారు “స్త్రీలకవివాహితలుగానుండు స్వాతంత్ర్యము సహజముగాఁ గలిగియుండినను రజస్వలాత్పూర్వ వివాహాచారమునలనఁ బ్రతి స్త్రీయును వివాహముచేసికొని తీరవలయునను నిర్బంధమేర్పడుచున్నది. కాన నట్టియాచారము సదాచారము కానేరదుగా అను నొక సాహసాని సాహసవాక్యమును వ్రాసియున్నవారు.

పురుషు లనుపనీతులై నుండుటకు సహజస్వాతంత్ర్యము కలిగియున్నారని శాస్త్రాధారమును చెప్పుచున్నవా? చెప్పటలేదు. స్త్రీలకు వివాహమే యుపనయన

మని శాస్త్రములు ఘోషించుచున్నవి. ఇట్లుండ నవివాహిత (అనుపనీత) లు గానుండుటకు స్త్రీలకు సహజస్వాతంత్ర్యమెట్లువచ్చినది? వచ్చినదిపొందు. వారు మరణించినపుడు పరలోకక్రియలు లోపించుటలేదా? లు స్తపిండ్లోదకక్రియలుగలవారికి సద్గతులు కలుగవని హిందూశాస్త్రము లన్నియు నొక్క మొగి ఘోషించుచుండుటలేదా? అట్లు ఘోషించుచుండఁ గాఁ దమజేదశాస్త్రమర్థములనడుమ హిందవస్త్రీలకు నవివాహితలుగనుండు సహజస్వాతంత్ర్యమెట్లువచ్చును? రాదు. రానపుడు రజస్వలకూర్పగర్వవివాహచారములనఁ బ్రతిస్త్రీయును వివాహముచేసికొనితీరవలయునకు నిర్బంధమేర్పడుచున్నది. " అని మనడాక్టరు గారు విచారపడిన ఫలమేమి? రజస్వలగునొకడు మనము కన్యలకు వివాహముచేయుచుండునపుడు వారిలో గొందఱుయావజ్జీవము నవివాహితలుగనుండుట కభిలషింపవచ్చును. అట్టివారికి మరణానంతరమునఁ బరలోకక్రియలు లేమింజేసి సద్గతులు సంభవింపకపోవును. అక్షితునలందియే మనశ్శూన్యుల స్త్రీలకు బాల్యమున వివాహము విధించియున్నారు. అటులేని క్షిత్రి శుశ్రూషులందు రజస్వలావివాహములు లేవాయని ప్రశ్నింతులేమా? వారిలో రజస్వలావివాహములు కలవు కాని పరలోకక్రియలు కలుగవను భీతిచేతనే వారు రజోదర్శనానంతరమందైనను బ్రతికన్యకను విధిగా వివాహము చేయుచున్నారు. కాని యావజ్జీవము కన్య లవివాహితైయుండుటకు నవకాళ మొసంగియుండలేదు. అట్లెచ్చటను నాచారముగూడ లేదు. మన హిందవప్రభుస్థానములందుఁ గొందఱకన్యకుఁ దగినవరులు లభింపమని నించుమించు 90 సంవత్సరములవఱకు వివాహములేకుండ నుండి యామెకు మరణవిహ్నములుకనుపడినతోడనే సదతిప్రదములగు పరలోకక్రియలు సంభవింపవని భీతిలిశుష్పటికిఁదగినవరునిఁ గొనితెచ్చి యానాఁడు వివాహమును, మఱు నాఁడు దహనమును గావించినవారు గొందఱుకలరని వినియున్నారు. విదేశములందుఁగూడ యావజ్జీవము నవివాహితలుగనుండఁదలచిన స్త్రీసంఘమునందు నీతిశాస్త్రప్రవర్తకము దినదినప్రవర్ధమానమగుచున్నదని యాదేశస్థులే వ్రాయుచున్నారు. ఆవ్యాసములను ముందు స్వయంవరవివాహములంగూర్చి ముచ్చటించుచోట న్రాసెనను. అటఁ జదువుకొందురు గాక. సర్వానర్థదాయకమైన యవివాహితలుగానుండు సహజస్వాతంత్ర్యము మనస్త్రీలకుఁగూడఁ గావలయుననుకూలక సంఘవివాహములు కోరఁదగినదికాని సంఘసంస్కారులు కోరఁదగినదిగాదని స్త్రీముతులగు పాపడాక్టరు, సర్. మన్. సుబ్రహ్మణ్యయ్యర్ కె. సి. వి. గారు తెలిసికొందురు గాత.

జెప్పి మఱియునిట్లనియె,

27

తే॥ “ఇట్లు వేదార్థమంతయు నింకరేశుఁ
డిభపుచేవిని భూతేశు సంభిక్షేశు
సఖలలోకేశు సంభాసహాయు శివునిఁ
జాఱ్ఱి వలగొని ముమ్మాఱు శుద్ధభక్తి.

28

తే॥ దండవ న్నతు లొసరించి తగినయట్లు
న్తుతులుగావించి భయభక్తిరతిచెలంగ
దేవదేవు భవానీశు దీనసులభు
పూజచేసె మహానందపూర్ణుడగుచు”॥

29

—♦ముక్తిభేదకథనము♦—

స॥ అంత నప్పరిమేశ్వరుండు రమేశ్వరునకిట్లనియె,

30

క॥ “ఇఁకమీఁద ముక్త్యుపాయము
సకలంబును జెప్పువాఁడ జలజేక్షణాన
త్రికటశ్రద్ధాభక్తుల
సకలంకతవినుము నీకు సఖలముఁదెలియు”॥

31

సీ॥ సన్మక్తి యాత్మకు జ్ఞానంబుచేగల్గు
కర్మజాలంబులఁ గలుగఁదెంచు
జ్ఞానంబు వేదాంతసద్వాక్యముల మహా
తాత్పర్యనిర్ణయత్వంబువలన
వెనజసించిన మనోవృత్తియందునఁ దను
దా నెఱుంగుట యర్థతత్పరత్వ
మున నదె బ్రహ్మమైచను, దీనిచే నాత్మ
కజ్ఞాన మయ్యాత్మయందె యుఁగఁ

గీ॥ అఁగునంతట ద్వైతమంచనఁగలేదు
ద్వైతనస్తుపులేకున్న ధర శుభాశు

భి మతియగును, నణగిన రాగమును వైర

మును దొలంగును, దొలగిన మనుజునకును. 32

కి॥ ధర్మాధర్మము లెడలును

నిర్మలగతి నిరయఃశాయునేనియు దనువున్

చుర్మదవిను యోగియి తి

త్కర్మంబులు సెఱును భవముగలుగదు పిదపన్॥ 33

వ॥ ఇది శ్రుతిసమ్మతంబు

34

మ॥ ఘటవిజ్ఞానము తా ఘటాజ్ఞతః దొలంగంజేయున స్థాత్కవి

స్ఫుటవిజ్ఞానము తా దదజ్ఞతః నడగనన్ రజున గ్వాజ్ఞతా

త్పటనింబైనను సర్పమేగుగతి, సంజేహంబులే కాత్మ యు

త్కటవిజ్ఞానముచేతఁ దోచినను మీఁదంబాయు సంసారమున్॥ 35

తే॥ అట్లులజ్ఞానమూలమై యలరుచున్న

ఘోరసంసార మణగిన సారమైన

యాత్మత త్వకి విజ్ఞానముబ్బు, సంత

తి త్వమైయున్న బ్రహ్మంబు తా నెయగును॥ 36

వ॥ అప్పుడు సంసారింబుగుజేప్రసక్తుడోచు దృశ్యంబంతయుఁ

ద త్వంబై నబ్రహ్మంబయైతోచు మణియును 37

తే॥ అనని నజ్ఞానమూలకి ర్తాది సర్వ

కారక గ్రామనిర్మితా కారమైన

కిర్మ మజ్ఞానపారమా నె, కిర్మమునను

లలేత సాయుజ్యము క్రియఁ గలుగుటెల్లు॥ 38

కి॥ కర్మమునఁగలుగుము క్రియఁసర్మిలినవర్గంబువో లేనిశ్వరమగుటన్

నిర్మలము క్రిపదస్థితకర్మమునన్ లేదుకొటికల్పంబులకున్॥ 39

వ॥ అట్లుగుటఁ బరమఃముక్తి కర్మంబునం గలుగదు, కేవల జ్ఞానంబుససిద్ధించు॥ 40

తే॥ కర్మ మది రెండువిధములఁ గానఁబడును

బాహ్య మాంతరమున, సుదు వాచికంబు

కాయకంబును బాహ్యంపుగర్భలయ్యె
అంతరంబగు మానసం బరయ నెప్పుడు॥

41

క॥ ఈకర్మద్వితీయంబును బ్రాహ్మణ్యబ్రహ్మమయమభావింపుచును
శ్లోకత నెప్పుడు పాసని నేకాత్మశబ్దే మజ్జామంత యుగలు పుట్టె॥

సీ॥ ఎవ్వఁడు దేవదేవేశుఁ డ్రిగోచను

శశిమాళిఁ బాంశురచారుజేహు

త్రిగుణాభిమానవండి ప్తస్వరూపాధ్యు

బ్రహ్మవిష్ణ్వశ్వనోపామ్య నభపు

పార్వతీయుత వామభాగు మహేశ్వరు

నీలకంధరు శివు నిగమవేద్యు

హరు మపాసనసేయు నాతనికుదయించు

శైవవిజ్ఞానంబు జలజనయన!

గీ॥ చిత్తకలుషంబుకలిగినఁ జెందు శివుని

దివ్యసారూప్య మచ్చట దివ్యభోగ

మనుభవింపుచు విజ్ఞానమంది తుదిని

దాన సాయుజ్యపద మొందు మానివినుత!

42

శే॥ చెలఁగిగుణమూర్తులందున శివుని శ్రద్ధఁ

దగ మపాసనచేసిన దానివలన

రుద్రసాలోక్య మొంది నిరూఢమహిమ

క్రమముగా జ్ఞానమున ముక్తిగాంచునతఁడు॥

44

సీ॥ ఎవ్వఁడు శ్రద్ధచే నెంతయు రుద్రుని

పరమయశామూర్తి మపాసనంబు

నలుపు నాతఁడు రుద్రసామీప్యమునుబొంది

యతిమనోహరభోగ మనుభవింపి

చిత్తపాకముగల్గి శివునిసారూప్యంబుఁ

జెంది శివభావసిద్ధివలన
ఇ

శీవునిసాయుజ్యంబుజెందు, నెవ్వఁడుభాతి

నత్యంతపరమమైయలరునీకు

గీ॥ మూర్తిసేవించు నాతఁడు ముఖ్యమైన

గుద్రసాలోక్యమొంది నిరూఢభోగ

మనుభవించి తత్సామీప్య మనుభవించి

యంత నార్గుద్రసారూప్య మనుభవించి॥

45

కం॥ జ్ఞానంబుచేతరుద్రుని । మూనితసాయుజ్య మొందిమలయునునటుశా

దేనియువిష్ణుదులపద । మానందతఁజేరిభోగమనుభవమగుడు॥

వ॥ అక్కడక్కడ భోగంబు లనుభవించి భూతలంబున విశుద్ధం

బైన బ్రాహ్మణాస్వయంబున జనించు మోక్షియును॥

47

శే॥ ఎవ్వఁడైనను శ్రద్ధచే నిందిరేక !

నిన్ను పాసించు నాతఁడు నిన్నుజేరి

కాలమున నన్నుజేరి భోగాలిదేలి

జ్ఞానమున ముక్తిగాంచును మానివినత! ॥

48

శే॥ కలుషమునజేసి చిత్తవైకల్యమైన

విష్ణుసామీప్య మొంది యవిష్ణుదేవు

విమలసారూప్య మొంది యవిష్ణుమూర్తి

యమితసాలోక్యభోగంబు లనుభవించు॥

49

క॥ నీపరమమూర్తిగొల్పెడి యావురుషుండొందు వేడ్కనమితశుభంజా

శ్రీపతిసామీప్యపదంబాపై నతఁడొందుము క్తినటు మోదమున॥50

సీ॥ అత్యంతపరమమైయలరునీమూర్తి నిం

దెవ్వఁడుపాసన నెలమిజేయు

అతఁడు నీసాలోక్య మనుభవించియు నీకు

సామీప్యమొందియు శారి ! నీకు

సారూప్యమొందున సరవి, (నాపై)చిత్త

పరిపాకమెట్లెట్లా పరంగ నాదు

విజ్ఞానమేమైన వెనంగలు, మోక్షంబు

గనునంత, చిత్తంబు గలుపమైన

గీ॥ కడగి బ్రహ్మది దివ్యలోకంబులొంది
యందు పరిదివ్యభోగంబు లనుభవించి
పిదపజనియించు గ్రమముగాఁ బృథివియందు
ఇందు కెందును నిండేనా మింతలేదు॥

51

సీ॥ ఎవ్వండునతతంబు హృదయంబులోపల

నక్షమాలాధరు నమలమూర్తి

పరదాధియక రాబు పరకమండలుపాణి

శారదాసహితు నీశ్వరుని విధిని

అతిథి క్తిసేవించు నాతండు తస్మాత్

సారూప్యమొందును శౌరి! శుద్ధ

చిత్తుడైనను నిన్నుజేరు, నంతటనన్నుఁ

జేరి యద్వైతవిశిష్టమైన

గీ॥ జ్ఞానమెదంగల్లి ముక్తుడౌ దానివలన

పక్వచిత్తంబుగాకున్న బ్రహ్మలోక

సౌఖ్యములఁగాంచి యాచారసహితమైన

వంశమునఁబుట్టి విజ్ఞానవంతుడగును॥

52

తే॥ అటు పరమమూర్తిఁగొల్పిన యతఁడుబ్రహ్మ

భవ్యసారూప్యమొందును, పక్వచిత్తుఁ

డైన గ్రమమున ననుజెందు, నల్లుగాక

యున్న గ్రమముగ జనియించు నుర్వియందు॥

53

తే॥ బ్రహ్మదేవుని యత్యంతపరమమూర్తి

రూఢిభజించి బ్రహ్మసాక్షాత్కమొందు

పక్వచిత్తంబుగాకున్న బరంగ నచట

భోగములనొంది క్రమముగాఁ బుట్టు భూని॥

54

స॥ మఱియు నెవ్వండు నిత్యంబును శ్రద్ధచేత దేవతాంతరం
బుపాసనసేయు నాతండు చిత్తపాకానుగుణంబుగా మూర్ఖత్వార్థ
బలంబుచేత సాలోక్యాదిపదంబులొంది బ్రహ్మపదంబును విష్ణుపదంబు
ను మహత్తరంబగు మత్స్యపదంబును గ్రహంబుగా నొంది నావలన విజ్ఞా
నియై బంధవిముక్తుడగు, మలిమండయైన యక్కడ ననేకభోగంబు
లనుభవించి భూమియందు మానవుండై జన్మించు, సంశయంబులేదు.
క॥ హరి! నర్వమూర్ఖులందునఁ బరమాత్మునినన్నుఁ దెలిసిపరమశ్రద్ధా
పరుడౌచాశుద్ధమూర్తిని బరంగ భజించి చిత్తపాకానుగతి॥ 56

క॥ క్రమమున నాదు పరమో

త్తమమూర్తి భజించి నాదుదయ విజ్ఞాన

క్రమమెఱిగి ముక్తిజెందును

విమలంజా వేదమార్గవిధ మిది తలఁప॥

57

సీ॥ ఈలీలఁ గ్రనుముగా నింతయు బాహ్యంపుఁ

గర్భంబుచే నన్నుఁ గాంచి నాదు

వలన శివజ్ఞానకలితుడై ముక్తుడౌ

నవిశుద్ధుడైన బాహ్యంపుఁగర్భ

మున నక్కడక్కడ ఘనత సాలోక్యాది

పదమంది పుణ్యానుభవమువలన

మరల భూమిజనించి మఱి పూర్వవిధమునఁ

జెలఁగి కర్మంబులఁ జేయుచుండి

గీ॥ క్రమముగా ముక్తుడగుఁ జిరకాలమునకు

బాహ్యకర్మంబుచేత నోపద్ధనయన!

అచిరకాలంబున నె ముక్తుడగుఁ దలంప

నాతరంగైవకర్మంబు ననుసరింప॥

58

క॥ అనమాత్రరోపచారత

వసుధాస్థలి నతులు పతికి వల్లభులగున

ట్రసమాంతరోపచారత

పాసంగజ జంతువులు వల్లభులు నా కెప్పుడు॥

59

క॥ అరయంగ బాహ్యపుంగర్మము

కర మొప్పంగ జ్ఞాననూచకంబగు నంత

స్థిరకర్మము శమదమముఖ

వరకృత్యము లవియె జ్ఞానవరతన మెప్పుడు॥

60

న॥ ఇది శాశ్వత్ శ్రుతిమతంబు,

శా॥ కాశీముఖ్యమహాస్థలంబులు శివాగారంబు, లచ్చోటులం

దాశాపాశముగోసినిల్చినను దేహాంతంబునక జ్ఞాన మ

క్లేశంబైజనియించు మర్త్యనకు, లక్ష్మీనాథ! యెల్లప్పుడు॥

బాశేధ్వంసకరంబులొద్దలములక వరకంప మేలయ్యెడిక॥

62

క॥ పదిరెండు వేలసంఖ్యము

ముదమున సత్త్వంబు సేయ మురహర! మరణం

బొదివినపిమ్మటంగలుగును

మదమితవిజ్ఞానసిద్ధి మదనుగ్రహతక॥

63

సీ॥ శ్రీమన్మహానందసిద్ధపంచాక్షరి

ప్రణవంబుతోఁగూడఁ బరంగునేసి

అది పడఁతురియన నలరారు, నది దిన

దినము సహస్రంబుగను జపంబు

శ్రద్ధతోఁజేసినజనుఁడు దేహత్యాగ

మైనపిమ్మటఁగాంచు నైశ్వరైక్య

విజ్ఞానగరిమంబు నెన, దానిచే ముక్తి

గలు వేగంబుగాఁ గమలనయన!

గీ॥ బాహ్యకర్మంబులెన్నెనబరంగ దేహ

మెడలినంతన విజ్ఞాన మెలమిఁ జేయు

అవియు సద్వృత్తులకుఁగాని యన్యులకు ను

సిద్ధిగా వేందఁ దలపాయ సిద్ధచరిత్ర॥

64

తే॥ పాపులకునైన సశ్రద్ధపరులకైన
వసుధలో శివక్షేత్రైకవర్తనంబు
మరణమొందినయటుమీద మహితముక్తి
నిచ్చు నిస్సంశయంబిది నీరజాక్ష॥ 65

తే॥ మున్ను కోలాహలుండను మూర్ఖవృషలుఁ
డవిధిచోదితవృత్తి గామాంధుడగుచుఁ
దండివధియించి తల్లిని దాగ్రహించి
పోయెనంత వేదారణ్యభూమికడకు॥ 66

క॥ అచ్చటనతిమోహంబున
విచ్చలవిడిసంచరించి వెనజచ్చినదా
సచ్చోటిమహిమకతమున
విచ్చెందత్పావజలదవితతియువేగ॥ 67

క॥ అంతట మామకకరుణయు
నెంతయుఁబసరింప నతి డహేతుకమా వే
దాంతజ్ఞానముకలిమిసి
చింతాసారమైన మోక్షసిద్ధింగాంచె॥ 68

క॥ అటుగనుక భక్తిచేతను
నిటలాక్షుమహాస్థలముల నిలుచుటవలన
ఘటియించుమోక్షకాముల
కటుల మహాముక్తివిధవ మత్యుత్త(మమై)॥ 69

శా॥ ఈలీల శివువాక్యముల్విసి రిమాధీశుండు సమ్రాంగుడై
యాలోచించి మహేశునిట్లనియె “వేదారణ్యమాహాత్మ్యమే
చాలంగావిననిచ్చవుట్టెను మహేశా! తెల్పవే”యన్న వా
శైలాధీశు తేశుఁడిట్లనియె దా సమ్యక్ప్రపాపూర్ణుడై॥ 70

ఉ॥ “సారససేత్రితల్పెదను సర్వజగద్ధితమైన తిన్మహేనా
దారచరిత్ర మిద్భుతము, తద్దయు భక్తిరతి విసందగు